

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian lausunto STM:n lausuntopyyntöön koskien muistiota Asiakasryhmäkohtainen tieto laadusta ja vaikuttavuudesta sosiaali- ja terveydenhuollon tiedolla johtamisessa ja ohjauksessa: Laaturekisterien asema palvelujärjestelmässä

Taustatietoja

Muistiossa kuvataan laatu- ja vaikuttavuustiedon nykytilaa, kehittämissuosituksia ja kehittämisen tiekarttaa. Muistio pohjautuu työryhmän työskentelyyn, jonka tehtävänä oli tehdä selvitys terveydenhuollossa käytössä olevista hoidon laaturekistereistä ja tehdä ehdotukset sosiaali- ja terveydenhuollon tietovarantojen hyödyntämisestä, laaturekisterien kehittämisestä ja seurattavista vaikuttavuusmittareista. Muistion ehdotusten tarkoituksena on auttaa toimijoita suunnittelemaan kehittämistä yhteiseen päämäärään laatu- ja vaikuttavuustiedon hyödyntämiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa nykyistä tavoitteellisemmin ja kattavammin.

Talentia pitää muistion aihetta tärkeänä. Muistiossa on huomioitu sosiaali- ja terveydenhuollon laatuun ja vaikuttavuuteen liittyviä useita näkökulmia laaja-alaisesti. Laatu- ja vaikuttavuustiedon merkitys tulee kasvamaan kaikessa päätöksenteossa. Tulevaisuudessa on yhä tärkeämpää todentaa, että palvelu on tarkoituksenmukainen, kustannustehokas ja yhdenvertainen.

Sosiaalihuollon asemaa tulee vahvistaa ja sosiaalihuollon pilotteja käynnistää

Muistio on laadittu sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen, mutta Talentian näkemyksen mukaan sosiaalihuollon osuus jää ohueksi. Tilannekuvauksen kattavuus ja tiedon ajantasaisuus on kuvattu lähinnä terveydenhuollon näkökulmasta. Muistion keskeinen osa – ehdotukset toimenpiteiksi – sisältää hyviä ehdotuksia, mutta ne pohjautuvat lähinnä terveydenhuollon toimintalogiikkaan.

Sosiaalihuollon työprosessit ovat kokonaisvaltaisia ja niissä julkisen vallan käyttö limittyy palvelutoimintaan. Tämän lähtökohdan tulee määrittää myös laadun ja vaikuttavuuden seuranta. Laadun ja vaikuttavuuden mittaaminen ja arviointi sekä toiminnan ohjeistus on sosiaalihuollon laaja-alaisessa toimintaympäristössä erilaista kuin terveydenhuollossa, sillä yksilövaikutusten lisäksi tulee huomioida toiminnan vaikutukset perheisiin ja muihin yhteisöihin ja koko yhteiskuntaan. Jos sosiaalihuollon tarpeita ei riittävästi huomioida, on vaarana, että voimavarojen kohdistaminen hajaantuu eikä kehittämisestä saada yhteiskunnan ja kansalaisten kannalta parasta hyötyä.

Laaturekisterien kehittämiseen tulee saada myös sosiaalihuollon näkökulma, jotta sosiaali- ja terveydenhuollon tiedolla johtaminen mahdollistuu. Tarvitaanko erillinen työryhmä kehittämään sosiaalihuollon tiedepohjaan ja toimintaperiaatteisiin soveltuvia laaturekistereitä?

Sosiaalihuollon asiantuntemus ja resurssit tulee turvata kehittämisessä

Muistion laajentaminen vahvemmin sosiaalihuollon toimintaympäristöihin, edellyttää, että sosiaalihuollon osaamisen resurssit turvataan niin STM:ssä kuin asiantuntija- ja tutkimuslaitos THL:ssä sekä valvonnassa.

Sosiaalialan osaamiskeskusten ja THL:n yhteistyötä lisäämällä voidaan tunnistaa keskeiset sosiaalihuollon tietotarpeet ja laatia suunnitelmat laatutiedon tuotannolle ja raportoinnille. Tämä edellyttää rahoituksen ja resurssien turvaamista. Sosiaalihuollon laatutiedon tarpeiden tulee perustua tutkimustiedon perusteella tunnistettaviin hyviin käytäntöihin ja niiden pohjalta asetettuihin laatutavoitteisiin. Tämä edellyttää, että laatu ja vaikuttavuustiedon tutkimus saadaan liitettyä osaksi sosiaalityön käytäntöjä.

Sosiaalihuollossa on mahdollista kohdentaa laaturekisterit erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin asiakasryhmiin kohdistuvien palvelujen asianmukaisuuden varmistamiseen. Sosiaalihuollon keskeisimmät asiakasryhmät tulee määritellä.

Osaamisen varmistaminen on avain onnistumiseen

Raportissa todetaan, että laatutiedon tuotannossa kertakirjaaminen, tiedon laadun varmistaminen, tiedon turvallinen ja luotettava siirtyminen, mittauksen vertailukelpoisuus ja tuotosten avoimuus ovat periaatteita, joille tietojärjestelmien, seurantamenetelmien ja raportoinnin tulee perustua. Jokaisen toimintayksikön tulee muuttaa toimintaansa ja seurata toiminnan laatua ja vaikuttavuutta asiakasryhmäkohtaisesti. Tiedolla johtaminen tulee saada osaksi toimivia käytäntöjä. Tämä edellyttää moniammatillista saumatonta yhteistyötä, laadukasta tutkinto- ja täydennyskoulutusta sekä laaja-alaisia, niin sosiaalihuollon kuin sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä kehittämishankkeita. Tarvitaan myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan vahvistamista, jotta tietojen sujuva yhdistely mahdollistuu. Tähän tulee turvata tarvittava rahoitus.

Laatutiedon kirjaamiseen tulee olla laaja-alaista koulutusta ja siihen tulee olla selkeät ohjeet. Kertakirjaamisen käytännöt tulee olla sovelluksen toiminnassa jo käyttöönoton yhteydessä. Vain näin saadaan rajalliset resurssit hyödynnettyä mahdollisimman hyvin.

Käsitteiden tulee soveltua sekä sosiaali- että terveydenhuoltoon

Terveydenhuollon laatu pohjautuu potilasturvallisuuden varmistamiseen ja sosiaalihuollon laatua mitataan asiakasturvallisuuden toteutumisella. Asiakasturvallisuus on vielä osin hahmottomaton käsite. Tämän vuoksi sosiaalihuollon laadun ja vaikuttavuuden kehittämiseen tulee erityisesti panostaa voimavaroja ja laatia pitkäkestoisia kehittämishankkeita, jotka keskittyvät sosiaalihuollon laatuksiterieihin ja sosiaalitutkimukseen, jotta saadaan selkeät käsitteet muodostettua.

Monet sosiaalihuollon tehtävät tarvitsevat omia indikaattoreita, joiden kehittäminen olisi mahdollista integroida osaksi sosiaalihuollon tietopohjan rakentamista.

Paljon on vielä avoimia kysymyksiä, joihin saadaan ajan kanssa vastauksia, mutta sosiaali- ja terveydenhuollon tasapuolinen kehittäminen on välttämätöntä, jotta saamme todellisuudessa sosiaali- ja terveydenhuollon laatu ja vaikuttavuustiedot toteutettua.

Lisätietoja:

Työelämäasioiden päällikkö Marjo Varsa

marjo.varsa@talentia.fi

0440 789569